

Franciszkańska postawa i symbolika w *Kwiatkach św. Franciszka*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Andre Vauchez, *Święty*, [w:] *Człowiek średniowiecza*, red. J. Le Goff, tłum. M. Radożycka-Paoletti, Warszawa 2000, s. 405–409.
- Źródło: Jacques Le Goff, *Święty Franciszek z Asyżu*, tłum. J. Guze, Warszawa 2001, s. 44–49.
- Źródło: Piotr Głowacki, *Główne idee duchowości franciszkańskiej*, „Studia Wrocławskie” 2006 (9), s. 220–221.
- Źródło: Jacques Le Goff, *Święty Franciszek z Asyżu*, tłum. J. Guze, Warszawa 2001, s. 48.
- Źródło: Hipolit Lipiński, *Zasadnicze idee duchowości św. Franciszka i aktualność franciszkańskiej drogi*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 1977 (10), s. 169–170.
- Źródło: Hipolit Lipiński, *Zasadnicze idee duchowości św. Franciszka i aktualność franciszkańskiej drogi*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 1977 (10), s. 170.
- Źródło: Hipolit Lipiński, *Zasadnicze idee duchowości św. Franciszka i aktualność franciszkańskiej drogi*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 1977 (10), s. 171.
- Źródło: *Kwiatki św. Franciszka z Asyżu*, tłum. L. Staff, Wrocław 1995, s. 19.

- Źródło: *Kwiatki św. Franciszka z Asyżu*, tłum. L. Staff, Wrocław 1995, s. 46–48.
- Źródło: *Kwiatki św. Franciszka z Asyżu*, tłum. L. Staff, Warszawa 1995, s. 57–59.
- Źródło: *Kwiatki św. Franciszka z Asyżu*, tłum. L. Staff, Wrocław 1955, s. 33.

Franciszkańska postawa i symbolika w *Kwiatkach św. Franciszka*

Giovanni Bellini, *Święty Franciszek na pustyni*, ok. 1480

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Część z tych ludzi, którzy poznali św. Franciszka z Asyżu, uważała go za szaleńca: kto inny decyduje się na przykład na to, aby na środku miasta rozebrać się do naga, kto wygłasza kazania do ryb, ptaków czy wilków; kto nazywa śmierć i choroby swoimi siostrami?! Jednak dziś wiemy, że Franciszek, nazywany Biedaczyną z Asyżu, to jeden z najważniejszych świętych w historii chrześcijaństwa – to on pokazał, jak kochać Boga, człowieka i... zwierzęta!

Przynajmniej w stosunku do przyrody jego postawa jest więc wciąż aktualna, a może nawet w obliczu wieszczonej przez naukowców katastrofy ekologicznej – jeszcze bardziej aktualna teraz niż kilkaset lat temu?

Twoje cele

- Zanalizujesz wybrane opowieści o św. Franciszku z Asyżu w celu wyjaśnienia obecnych w nich symboli.
- Zinterpretujesz fragment *Kwiatków św. Franciszka z Asyżu*, by wykazać jego symboliczny charakter.
- Ustalisz sens cierpienia i cierpliwości w kontekście postawy franciszkańskiej.
- Wyjaśnisz, co było źródłem postępowania św. Franciszka z Asyżu.

Przeczytaj

Św. Franciszek z Asyżu – odnowiciel życia duchowego

Mediewiści podkreślają, że przed pojawieniem się św. Franciszka z Asyżu (1181 lub 1182-1226) dominowały w Kościele chrześcijańskim dwa podstawowe modele dochodzenia do świętości:

- do IV w. propagowano wzorzec męczennika,
- od IV w. (gdy chrześcijaństwo przestało być w Europie religią zwalczaną) zalecano wzorzec ascety.

Ten drugi model funkcjonował także w czasach św. Franciszka, czyli w XIII stuleciu. Święty z Asyżu również widział w ascezie drogę prowadzącą do Boga, ale nie podzielał poglądu **ortodoksyjnych** zwolenników tej metody życia religijnego. Postrzegali oni świat jako domenę szatana i zalecali albo odseparowanie się od niego w pustelni lub klasztorze, albo praktykowanie bardzo surowej pokuty, mające źródło w przekonaniu o grzesznej naturze człowieka. Święty Franciszek wskazał natomiast inną drogę do świętości:

((**Andre Vauchez**

Święty

Stefano di Giovanni (Sassetta), *Święty Franciszek opuszczający swojego ojca*, XV w.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

W rzeczywistości bowiem sam charakter świętości uległ również wówczas zmianie. Przestała ona mianowicie być owocem kontemplacji nieskończonej tajemnicy zupełnie różnego od człowieka i prawie nieosiągalnego Boga, by stać się naśladowaniem

Francisco de Zurbarán, *Święty Franciszek medytujący z czaszką*, 1635

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Chrystusa, tego „widzialnego obrazu niewidzialnego Boga” [...]. Konsekwencje tego nowego przeżywania duchowego były bardzo ważne. „Pójść nago za nagim Chrystusem” [...] oznaczało w rzeczywistości życie w wyrzeczeniu i ascezie, poświęcenie się służbie ubogim i trędowatym, nawracanie na słuszną drogę prostytutek. [...] Śródziemnomorski ideał świętości zaczął być utożsamiany z opartym na ubóstwie i wyrzeczeniu stylem

życia i modelem postępowania. Były to ideały ascezy połączonej z naśladowaniem Chrystusa, pragnące możliwie najbardziej upodobnić człowieka do Chrystusa, „który nie miał gdzie złożyć swej głowy”, i zbliżyć go do pełnej cierpienia Ofiary Kalwarii. Święty Franciszek (zm. 1226 r.), „biedaczyna z Asyżu”, [...] niewątpliwie najdalej posunął ideał aktualizacji ewangelicznego posłania w doczesnym życiu, do tego stopnia, że miał na swym ciele znaki Męki Pańskiej. Życie świętego Franciszka stanowi najpełniejszy wyraz tej nowej koncepcji świętości – rezultatu przeżycia wewnętrznego i miłości, która doszukiwała się obrazu Boga we wszystkich ludziach, a przede wszystkim w tych najbardziej „cierpiących prześladowanie”.

Źródło: Andre Vauchez, *Święty*, [w:] *Człowiek średniowiecza*, red. J. Le Goff, tłum. M. Radożycka-Paoletti, Warszawa 2000, s. 405–409.

Droga św. Franciszka do ewangelicznego Boga

Św. Franciszek urodził się w rodzinie chrześcijańskiej. Jednak dopiero gdy miał ok. 25 lat, zaczęła się jego droga do nowego rozumienia prawd wiary zawartych w Ewangeliach i do stosowania tych prawd w życiu. Jego [konwersja](#) składała się z kilku epizodów:

Jacques Le Goff

“ Święty Franciszek z Asyżu

1. Epizod pierwszy: wstrząs podczas choroby. O naturze tej choroby, trwającej miesiące, nie wiemy nic, ale wiemy odtąd, co zasadnicze dla fizycznej i duchowej indywidualności Franciszka: to człowiek chory. Aż do śmierci będzie cierpiał na dwie choroby: oczu i przewodu pokarmowego (żołądek, śledziona, wątroba). [...] Tak więc Franciszek obcuje stale z cierpieniem fizycznym, które skłania go do refleksji nad przeznaczeniem ludzkim [...].
2. Podczas nieudanej wyprawy na wojnę w Apulii [...] Franciszek spotyka biednego rycerza w łachmanach. Daje mu swój płaszcz.
3. Do ubóstwa zbliża się powoli. [...] Przejęty zniszczeniem kościółka [San Damiano](#), na którego naprawę jego ksiądz nie ma środków, Franciszek pakuje sukna z ojcowskiego domu, ładuje na konia, sprzedaje w Foligno wraz z koniem, wraca pieszo do Asyżu i wszystkie pieniądze ze sprzedaży oddaje biednemu księdzu. Ojciec Franciszka, rozwścieczony zniknięciem towaru, każe szukać syna.
4. Franciszek [...] publicznie, w obecności przywiedzionego do furii ojca, uroczyście zrywa z całym swoim dawnym życiem, uwalnia się od niego. Wyrzeka się wszelkich dóbr i rozbiera się do naga – w akcie całkowitego wyzbycia się wszystkiego.
5. Nieco później czyni wielki krok naprzód, jedyny, o którym mówi na początku Testamentu, przywołując swoje nawrócenie: „Mnie, bratu Franciszkowi, Pan dał tak rozpocząć życie pokuty: gdy byłem w grzechach, widok trędowatych wydawał mi się nie do zniesienia. I Pan sam wprowadził mnie między nich i okazywałem im miłosierdzie. I kiedy odchodziłem od nich, to co wydawało mi się gorzkie, zmieniło się w słodycz duszy i ciała; i potem nie czekając długo porzuciłem świat”. Ucałowanie trędowatego wprowadza do życia motyw pokonania wstrętu, miłosierdzia dla cierpiących i dla brata ciało, służby najbardziej nieszczęśliwym maluczkim.

6. **Porcjunkula** [...] – tam spełnia się ostatni akt jego nawrócenia. Bóg znowu przemawia do Franciszka. Tym razem poprzez kapłana, który w czasie mszy w ubogiej Porcjunkuli czyta fragment Ewangelii [...]: „Darmo otrzymaliście, darmo dawajcie! Nie zdobywajcie złota ani srebra, ani miedzi do swych trzosów [...]”. I Franciszek woła: „Oto czego chcę, czego szukam i pragnę czynić w głębi serca”. Przepelniony radością, zdejmuje obuwie, odrzuca kij i pozostaje tylko w samej sukni, którą przewiązuje sznurem na kształt pasa. Tę suknię przyozdabia wyobrażeniem Krzyża, ale dokładnie starań, by swoją szorstkością raniła jego grzeszne ciało, a swą brzydotą i ubóstwem nie budziła niczyjej zawiści.

Źródło: Jacques Le Goff, *Święty Franciszek z Asyżu*, tłum. J. Guze, Warszawa 2001, s. 44–49.

Źródło przemiany duchowej św. Franciszka z Asyżu

Stopniowa przemiana Franciszka ze „złotego młodzieńca” w Biedaczynę z Asyżu miała źródło w dosłownym rozumieniu Ewangelii i potraktowaniu nauczania Jezusa jako zbioru zasad, które należy traktować jako drogowskazy na ścieżce życia.

☞ **Piotr Głowacki**

Główne idee duchowości franciszkańskiej

Nazario Gerardi jako św. Franciszek w filmie *Franciszek, sługa boży* z 1950 r.

Ten święty i poeta w jednej osobie, jako mistrz i fundator oraz prawodawca franciszkanów, swoim stylem życia, sposobem modlitwy i kontemplacji Boga zainicjował swoistą praktykę orędzia ewangelicznego. Doszukując się początków duchowości franciszkańskiej u Biedaczyny z Asyżu, odkrywamy jednak, że jej zasadnicze idee mają swoje źródło w Ewangelii. Św. Franciszek nauczył nas tylko

sposobu szukania Boga, służenia Mu i kochania Go w oryginalny dla siebie sposób. Głosząc „pokój i dobro”, dał przykład budowania pozytywnych relacji z ludźmi, nazywając wszystkich braćmi i siostrami. [...]

Św. Franciszek zachwyca ludzi jako człowiek i jako święty bogactwem swej osobowości stanowiącej jednorodną całość psychologiczną. Był on człowiekiem prostoliniowym i nigdy nie cierpiał dwulicowości ani kompromisów. Kiedy bawił się w młodości – to na całego. Litując się nad biedakami, nie wzdragał się urządzić im uczt w rodzinnym domu. Gdy nie lubił trędowatych – to uciekał od nich z daleka. Kiedy śnił o rycerstwie – to po to, aby zostać wielkim księciem. Gdy się nawrócił – to brał Ewangelię dosłownie. Kiedy pokochał Chrystusa – to szukał śmierci męczeńskiej dla przypieczętowania swej miłości. Kiedy zrozumiał sens ubóstwa – to wyrzekł się wszystkiego i nie ustąpił ani biskupowi, ani Kurii Rzymskiej. Gdy coś złego o kimś pomyślał – to natychmiast publicznie wyznawał swą winę i pokornie przeproszał. Dla Biedaczyny z Asyżu myśl, słowo i czyn były kolejnymi przejawami wewnętrznej tożsamości prawdy, której źródłem była myśl, a słowo i czyn następstwem realizacji myśli. Dla niego niezgodność między myślami a słowami i czynami była brakiem prawdo-mówności, a czyniona świadomie – moralnym kłamstwem.

Źródło: Piotr Głowacki, *Główne idee duchowości franciszkańskiej*, „Studia Wrocławskie” 2006 (9), s. 220–221.

Duchowość franciszkańska

[Franciszkanizmu](#) nie należy rozpatrywać w oderwaniu od jego religijnego kontekstu, a jest nim duchowość franciszkańska, która swe inspiracje czerpie z dążenia do naśladowania Chrystusa w sposób radykalny w życiu codziennym.

Duchowość franciszkańska

Bóg to najwyższe dobro

Hipolit Lipiński

“ Zasadnicze idee duchowości św. Franciszka i aktualność franciszkańskiej drogi

Istnieje więc nauka franciszkańska według której Bóg jest świętością, jest wielki, ale jest przede wszystkim dobrem i to najwyższym dobrem. Dla niej Bóg jest Miłością, żyje z miłości, przez miłość stwarza, wciela się i dokonuje odkupienia czyli uświęca i zbawia. Św. Franciszek wyraził to dobitnie w swoich pismach, zwłaszcza w Uwielbienia Boga: „Ty jesteś jeden święty, Panie Boże, który czynisz cuda, Ty jesteś mocny, Ty jesteś wielki, Ty jesteś najwyższy, Ty jesteś Królem wszechmogącym, Ojciec święty, Królu nieba i ziemi. Ty jesteś w Trójcy Jedyny Pan Bóg, wszelkie dobro”.

Źródło: Hipolit Lipiński, *Zasadnicze idee duchowości św. Franciszka i aktualność franciszkańskiej drogi*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 1977 (10), s. 169–170.

chrystocentryzm

pobożność eucharystyczna

maryjność

Symbolika w postawie franciszkańskiej

W recepcji życia i twórczości św. Franciszka ważne znaczenie ma [symbolika](#). Sam Franciszek [literalnie](#) odbierał zalecenia wynikające z Biblii lub uzyskane przez niego w trakcie wizji religijnych.

“ Jacques Le Goff

Święty Franciszek z Asyżu

I mówi Bóg do Franciszka: „Franciszku, pójdź i napraw mój dom, który, jak widzisz, rozpada się w gruzy”. I Franciszek, który nie przywykł jeszcze do rozumienia symbolicznego sensu słowa Bożego, bierze je dosłownie. Niszczą bowiem materialne domy Boga, kościoły, od San Damiano począwszy. [...] Franciszek bierze kielnię, wchodzi na rusztowanie i zostaje murarzem.

Źródło: Jacques Le Goff, *Święty Franciszek z Asyżu*, tłum. J. Guze, Warszawa 2001, s. 48.

Jednak w przytoczonym zaleceniu należy też dostrzegać przenośne znaczenie: „dom rozpadający się w gruzy” to Kościół, który w XIII w. był w wielkim kryzysie. Symbolicznego znaczenia nabrały również wybrane motywy obecne w Kwiatkach świętego Franciszka –

anonimowym XIII-wiecznym zbiorze krótkich opowiadań o życiu św. Franciszka z Asyżu i jego dwunastu towarzyszy.

Słownik

asceza

(gr. *askezis* – ćwiczenie) – dobrowolne wyrzeczenie się określonych wartości (dóbr materialnych, przyjemności cielesnych itp.) w celu zapanowania nad ciałem i duchem, co ma zaowocować zbawieniem

chrystocentryzm

nurt w teologii chrześcijańskiej uznający, że Jezus Chrystus zajmuje centralne miejsce w świecie ludzkim i w historii zbawienia

diakon

(gr. *diákonos* – sługa) – pierwszy z trzech stopni święceń sakramentalnych w katolicyzmie

franciszkanizm

poglądy i postawy charakterystyczne dla św. Franciszka z Asyżu i franciszkanów, wyrażające się w duchowości franciszkańskiej oraz w literaturze i sztuce inspirowanej tą duchowością

konwersja

(łac. *convertere* – zmienić) – zmiana wyznania w obrębie wyznań chrześcijańskich

mediewiści

(łac. *media aeva* – wieki średnie) – specjalista z dziedziny mediewistyki, czyli działu historii zajmującej się badaniem dziejów średniowiecza

ortodoksyjny

rygorystycznie przestrzegający zasad jakiejś doktryny

symbol

(gr. *sýmbolon*) – motyw lub zespół motywów w dziele literackim pełniący funkcję znaku odnoszącego się do innej, nieukazanej bezpośrednio sfery rzeczywistości

Mapa myśli

Polecenie 1

Ułóż plan wystąpienia na temat: „Ewangeliczne źródła postawy franciszkańskiej”.

Polecenie 2

Świętego Franciszka przedstawia się dziś m.in. jako prekursora postawy ekologicznej. Napisz krótki tekst, w którym wyrazisz swoją opinię na temat takiego postrzegania św. Franciszka.

Sprawdź się

Teksty do ćwiczeń

Rozdział 2.

((O bracie Bernardzie z Kwintawalle, pierwszym towarzyszczu świętego Franciszka

Kiedy święty Franciszek świecką nosił jeszcze szatę – acz już pogardził był światem i chadzając w pogardzie umartwiał się pokutą, a choć wielu uważało go za głupca i wyszydzało jako szaleńca, krewni zaś i obcy wyganiai go kamieniami i brudnym błotem, on mimo wszelkie lżenia i szyderstwa chadzał cierpliwy, jakby był głuchy i ślepy – począł Bernard z Asyżu, jeden z najszlachetniej urodzonych, najbogatszych i najmędrszych w mieście, rozważać roztropnie tak ogromną świata pogardę, tak wielką wśród krzywd cierpliwość świętego Franciszka [...].

Zaczął tedy rozmyślać i mówić sobie: „Nie może być zgoła, by brat ten nie posiadał wielkiej łaski Boga”. Przeto wieczorem zaprosił go na wieczerzę i na nocleg. Święty Franciszek przyjął zaproszenie i wieczerzał z nim, i został na nocleg. Wówczas Bernard postanowił w sercu zbadać świętość jego. Przeto kazał przysposobić dlań łożę w swej własnej komnacie, gdzie nocą zawsze paliła się lampa. Święty Franciszek wszedłszy do komnaty, chcąc ukryć świętość swoją, rzucił się na łożę i przyjął pozór śpiącego. Podobnie i Bernard rzucił się po chwili na łożę i począł mocno chrapać, jak gdyby spał bardzo twardo. Święty Franciszek, sądząc prawdą, że Bernard śpi, wstał w czasie pierwszego snu z łoża i począł się modlić [...], trwał aż do rana, powtarzając ciągle: „Boże mój, Boże mój” i nic więcej. [...] Bernard, widząc przy świetle lampy pobożne czyny świętego Franciszka, rozważał pobożnie słowa, które mówił. Wtedy dotknął go i natchnął Duch Święty, by zmienił życie swoje. Przeto z nastaniem ranka przywołał świętego Franciszka i rzekł: „Bracie Franciszku, postanowiłem silnie w sercu swoim porzucić świat i słuchać ciebie we wszystkim, co

mi rozkażesz”. Święty Franciszek słysząc to, ucieszył się w duchu i rzekł:

„Bernardzie, to, co mówisz, jest tak wielkim i trudnym dziełem, że dobrze by było zasięgnąć w tej sprawie rady Pana naszego, Jezusa Chrystusa, i prosić Go, by raczył objawić nam wolę swoją i pouczyć nas, jak to w czyn wprowadzić. [...]”

Przeto ruszyli i poszli do pałacu biskupa. Kiedy wysłuchali mszy i przetrwali na modłach do trzeciej, ksiądz wziął mszał na prośbę świętego Franciszka i uczyniwszy znak krzyża świętego otworzył go w imię Pana naszego, Jezusa Chrystusa, trzy razy. Za pierwszym otwarciem wypadło słowo, które rzekł Chrystus w Ewangelii do młodzieńca, pytającego o drogę do doskonałości: „Jeśli chcesz być doskonały, idź, sprzedaj, co masz, rozdaj ubogim i pójdz za mną”. [...] Wówczas rzekł święty Franciszek do Bernarda: „Oto rada, którą Chrystus ci daje. Idź więc i uczyn ścisłe, co słyszałeś. Błogosławiony niech będzie Pan nasz, Jezus Chrystus, który raczył pokazać nam, jak żyć wedle Ewangelii”. Usłyszawszy to, poszedł Bernard i sprzedał, co miał. A był bardzo bogaty. I w rozradowaniu wielkim rozdał wszystko wdowom, sierotom, więźniom, klasztorom, szpitalom i pielgrzymom. A we wszystkim pomagał mu święty Franciszek wiernie i mądrze.

Człowiek niektóry, imieniem Sylwester, [...] miał takie od Boga widzenie: z ust świętego Franciszka wychodził krzyż złoty, którego szczyt dotykał nieba, a ramiona sięgały od wschodu do zachodu. Skutkiem tego widzenia oddał gwoli Bogu wszystko, co miał, i został bratem mniejszym, i doszedł w Zakonie do takiej świętości i łaski, że [...] Franciszek mawiał o nim, że godzien był czci wszelakiej i że on założył ten Zakon. Bowiem pierwszy porzucił świat, nie zachowując dla siebie nic, lecz oddając wszystko ubogim Chrystusa.

I dał początek ubóstwu ewangelicznemu, oddając się nago w ramiona Ukrzyżowanego, który błogosławiony niech będzie in *saecula saeculorum*. Amen.

Ćwiczenie 1

Czy postawa św. Franciszka z Asyżu wiązała się z buntem wobec władz Kościoła chrześcijańskiego?

- trudno to stwierdzić na podstawie *Kwiatków św. Franciszka*
- nie – św. Franciszek podkreślał związek z Kościołem i przez całe życie spotykał się z biskupami, kardynałami, a nawet papieżem
- tak – założył zakon niezależny od władz Kościoła
- stosunek w. Franciszka do władz Kościoła był chwiejny: buntował się, ale pod koniec życia ukorzył się

Ćwiczenie 2

O osobistych relacjach między św. Franciszkiem i jego braćmi a Bogiem świadczą:

- Bernard „oddany głębokim rozpamiętywaniom i porwany zachwytem, tonął w Bogu duchem”.
- Franciszek „chadzając w pogardzie umartwiał się pokutą”.
- „Bernard [...], choć bardzo srogim wydało mu się takie postępowanie, atoli w imię posłuszeństwa świętego spełnił, o ile mógł najgrzeczniej, co mu święty Franciszek rozkazał”.
- „Kiedy [Franciszek] się tak modlił, doszedł go głos z nieba”.
- fakt, że Bernarda „natchnął Duch Święty”.

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij symboliczne znaczenie następujących motywów obecnych w *Kwiatkach św. Franciszka*:

złoty krzyż

skarb

ślepiec

Ćwiczenie 5

W krótkim tekście udowodnij, że postawę św. Franciszka można określić jako objawianie wiarę w codziennym życiu.

Ćwiczenie 6

Zinterpretuj w kontekście duchowości franciszkańskiej fragment *Kwiatków św. Franciszka* przedstawiający epizod w winnicy. Napisz tekst liczący co najmniej 60 słów.

Ćwiczenie 7

W krótkim tekście przedstaw:

- przykłady cierpienia znoszonego przez św. Franciszka bez słowa skargi,
- sens takiej postawy św. Franciszka.

Ćwiczenie 8

Udowodnij, że jedną z cnót św. Franciszka była pokora wynikającego z niechęci do wywyższania się nad innymi.

Ćwiczenie 9

W krótkim tekście udowodnij, że postawa św. Franciszka miała swoje źródło w Ewangelii.

Praca domowa

Napisz liczące co najmniej 400 słów wypracowanie na temat: „Czy idee franciszkanizmu mogą być atrakcyjne także dzisiaj?”

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Franciszkańska postawa i symbolika w *Kwiatkach św. Franciszka*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;
- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;
- 6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;
- 10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;
- 11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;
- 12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;
9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Lektura obowiązkowa

- 7) Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu (fragmenty);

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności.

Cele operacyjne. Uczeń:

- zanalizuje dwie opowieści o św. Franciszku z Asyżu w celu wyjaśnienia obecnych w nich symboli;
- wyjaśni powód wygłaszania przez św. Franciszka z Asyżu kazań do zwierząt;
- dokona streszczenia jednej z opowieści o św. Franciszku z Asyżu;
- zrobi mapę myśli poświęconą dwóm typom świętości propagowanym w średniowieczu.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel informuje uczniów, że św. Franciszek to patron Włoch, Asyżu i Bazylei. Opiekuje się też ekologami, robotnikami, tapicerami, więźniami i ubogimi oraz kupcami, harcerzami i hodowcami ptactwa domowego. Poza tym patronuje kilku zakonom: albertynom, franciszkanom, kapucynom, bernardynkom, kapucynkom, klaryskom itd.
2. Nauczyciel udostępnia uczniom e-materiał i wprowadza ich w temat lekcji. Wraz uczniami ustala cele zajęć i kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj”. Omawiają drogę św. Franciszka do ewangelicznego Boga. Następnie przechodzą do sekcji „Mapa myśli” i zapoznają się z multimedium. W parach układają plan wystąpienia na temat: „Chrześcijańskie źródła postawy franciszkańskiej”. Chętne osoby przedstawiają swoje prace.
2. Nauczyciel informuje uczniów, że Świętego Franciszka przedstawia się dziś m.in. jako prekursora postawy ekologicznej. Prosi uczestników zajęć o napisanie krótkiego tekstu, w którym wyrażą swoją opinię na temat takiego postrzegania św. Franciszka. Mogą pracować w kilkusobowych grupach.
3. Uczniowie pracują indywidualnie i rozwiązują ćwiczenia nr 1-4. Po wykonaniu zadania nauczyciel wyświetla na tablicy wybrane odpowiedzi i następuje ich omówienie.
4. Uczniowie dobierają się w pary i wykonują ćwiczenia nr 5-9. Następnie konsultują swoje rozwiązania z inną parą uczniów i ustalają jedną wersję odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. W ramach podsumowania uczniowie wskazują najważniejsze wartości, jakimi kierował się święty Franciszek.
2. Nauczyciel ponownie odczytuje temat lekcji i inicjuje krótką rozmowę na temat spełnienia kryteriów sukcesu.

Praca domowa:

1. Napisz liczące co najmniej 400 słów wypracowanie na temat: „Czy idee franciszkanizmu mogą być atrakcyjne także dzisiaj?”

Materiały pomocnicze:

- Andre Vauchez, *Święty*, [w:] *Człowiek średniowiecza*, red. J. Le Goff, tłum. M. Radożycka-Paoletti, Warszawa 2000.
- Jacques Le Goff, *Święty Franciszek z Asyżu*, tłum. J. Guze, Warszawa 2001.

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Mapa myśli” do podsumowania lekcji.